

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛІСТИКА

КОСАНЯК С. С.,
аспірант кафедри
кримінального права та процесу
(Львівський торговельно-економічний
університет)

УДК 343.985.7

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТА
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОВЖИВАННЯ
ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ**

У цій статті висвітлено окремі ознаки, які характеризують особу, яка скоїла такий злочин, як зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Особа злочинця є узагальнюючим терміном для всіх спеціальних суб'єктів, які перелічені у частині 1 статті 365² КК України, при цьому знаними дослідниками напрацьовано низку власних позицій щодо чинного формулювання цієї частини статті, а нами також висловлено власні міркування.

Ключові слова: особа злочинця, зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, суб'єкт злочину, криміналістична характеристика, корупційні злочини.

В данной статье освещены отдельные признаки, характеризующие лицо, совершившее такое преступление, как злоупотребление полномочиями лицами, предоставляющими публичные услуги. Личность преступника является обобщающим термином для всех специальных субъектов, перечисленных в части 1 статьи 365² УК Украины, при этом известными исследователями наработаны собственные позиции относительно действующей формулировки этой части статьи, а мы также высказали собственные соображения.

Ключевые слова: личность преступника, злоупотребление полномочиями лицами, предоставляющими публичные услуги, субъект преступления, криминалистическая характеристика, коррупционные преступления.

This article covers some features that characterize a person who committed such a crime as abuse of authority by persons providing public services. The offender is a general term for all the special actors listed in paragraph 1 of Article 365² of the Criminal Code of Ukraine, while the well-known researchers have developed a number of their own positions regarding the current wording of this part of the article, and we also express our own reasoning.

Key words: criminal offender, abuse of authority by persons providing public services, subject of crime, forensic characteristic, corruption crimes.

Вступ. Дослідженням особистості людини загалом та особи злочинця зокрема займаються представники різних наук: філософії, психології, соціології, окремих юридичних дисциплін та кримінології. У разі таких досліджень кожна з цих наук має свою мету. Метою дослідження особи злочинця для кримінології є встановлення основних характеристик осіб,

які вчиняють певні злочини, і розробка конкретних заходів, які спрямовані на виправлення таких осіб [1].

Свою чергою для криміналістики особа злочинця є елементом криміналістичної характеристики, без вироблення якої неможливе ефективне розкриття та розслідування будь-якого злочину. Саме тому напрацювання криміналістичної характеристики зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, покликане вирішити надскладне завдання – озброїти практиків належним науковим арсеналом для виконання завдань кримінального провадження.

Аналіз стану вивчення проблеми у спеціальній літературі засвідчує, що окремі її аспекти під різними кутами зору були предметом наукових досліджень як знаних кримінологів та фахівців із кримінального права, зокрема Т.А. Денисової, О.М. Джужі, А.П. Закалюка, А.В. Савченка, М.І. Хавронюка, так і криміналістів В.І. Галагана, А.В. Іщенка, В.О. Коновалової, В.С. Кузьмічова, М.В. Салтевського, В.Ю. Шепітька та інших провідних учених.

Однак, урахувавши динаміку змін і доповнень до чинної статті 365² КК України, значна частина накопичених за останні роки проблем об'єктивно залишилася поза увагою цих дослідників.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження особи злочинця, яка є важливим елементом криміналістичної характеристики зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Також ставиться завдання напрацювання пропозицій, які сприятимуть усуненню наявних проблем.

Результати дослідження. Варто цілком погодитися із науковою позицією, що окремий злочин та злочинність у цілому не можна розглядати без осіб, що скоюють ці злочини [1]. Не винятком є і зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.

Дослідженням особистості людини загалом та особи злочинця зокрема займаються представники різних наук: філософії, психології, соціології, окремих юридичних дисциплін та кримінології. Під час дослідження особистості кожна з цих наук має свою мету. Метою дослідження особи злочинця для кримінології є встановлення основних характеристик осіб, які скоюють певні злочини, і розробка конкретних заходів, які спрямовані на виправлення таких осіб [1].

У вітчизняній кримінології поняття особи злочинця трактується по-різному. В одному випадку під ним розуміють особу, що вчинила суспільно небезпечне діяння, заборонене кримінальним законом, і злочинців об'єднує тільки те, що вони скоїли злочин. В іншому – робиться наголос на якісні відмінності особи злочинця від особи незлочинця. І лише тоді, коли кримінологічне дослідження мало на меті вивчення особи злочинця, проводився більш детальний її аналіз [2].

Особа – це складне інтегруюче поняття, що включає в себе біологічні, психологічні і соціальні сторони людини. До набору біологічних якостей людини включаються анатомо-фізіологічні, генетичні, нервово-мозкові та інші властивості організму, а також прояви складного механізму успадкування.

Під психічним складником особи розуміють самостійний духовно внутрішній світ: її відчуття, сприйняття, переживання; вольові, інтелектуальні та емоційні особливості; темперамент і характер.

Поняття особи має соціальний зміст. Людина як особа має якості, які дадуть їй змогу пізнавати зовнішній світ і себе саму, виступати суб'єктом різних видів діяльності, вступати у суспільні відносини з іншими представниками суспільства.

Особою є й злочинець (особа винна в злочинній діяльності), тобто особа, яка вчинила систему умисних цілеспрямованих дій, передбачених законом про кримінальну відповідальність, спрямованих на реалізацію загального для них мотиву [1].

Особа – цілісність соціальних властивостей людини, продукт суспільного розвитку і включення індивіда в систему соціальних відносин за допомогою активної діяльності і спілкування. Таким чином, особа – це той образ (обличчя) людини, яким вона постає у суспільних відносинах, яким її сприймають учасники цих відносин, суспільної активності

та діяльності. Щодо здійснення діяльнісних видів людської активності у значенні «особа» часто вживається термін «суб'єкт». Таким чином, суспільне формування особи, розвиток та закріплення її соціальної сутності за нормальних умов цього процесу має в основному відповідати панівним суспільним відносинам. У цьому розумінні цей процес називається соціалізацією [3, с. 270].

Своєю чергою злочинця характеризує суспільна небезпечність його діянь. Це передбачає необхідність встановлення тих особливостей особи, які в поєднанні з певною ситуацією призводять до скоєння злочину, і як ці особливості сформувалися. Сукупність властивостей особи (позитивних і негативних), їх співвідношення дають уявлення про те, хто скоює злочин, допомагає зрозуміти таку поведінку, її причини та мотиви, а значить, і розробити профілактичні заходи впливу. Поодинокі одноактні діяння, вчинені з необережності чи навіть умисно (за збігу тяжких обставин у житті особи), не формують особи злочинця. Ці особи не мають соціально значущих характеристик та особистісних особливостей, тому їх можна назвати «особами, що скоїли злочини» [1].

Особа злочинця – сукупність істотних і стійких соціальних властивостей і ознак, соціально значущих біопсихологічних особливостей індивіда, які, об'єктивно реалізуючись у конкретному скоєному злочині, надають вчиненому діянню характеру суспільної небезпечності, а винній у ньому особі – властивості суспільної небезпечності, у зв'язку з чим вона і притягується до відповідальності, передбаченої кримінальним законом [3, с. 277]. Цьому визначенню варто віддати перевагу, позаяк воно поєднує більшість ознак, які дають змогу створити цілісне уявлення про злочинця як особу.

При цьому варто уваги є й така менш об'ємна авторська позиція, що особа злочинця – це сукупність соціально значущих характеристик, ознак, зв'язків і відносин, які характеризують людину, винну в порушенні закону про кримінальну відповідальність, в поєднанні з іншими (неособистими) умовами й обставинами, що впливають на її злочинну поведінку [1].

Загалом кримінологи наводять різні елементи (як правило, різні за кількістю, а меншою мірою за сутнісним наповненням, позаяк базові елементи є, як правило, схожими та сформульовані корифеями кримінологічної науки – *автор*), що, на їхній погляд, мають входити до структури характеристики особи злочинця [4, с. 257–258; 5, с. 134].

Своєю чергою зміст особи злочинця як елемента криміналістичної характеристики полягає в розгляді людини як певної системи, властивості та ознаки якої знаходять відображення в навколишньому середовищі та використовуються під час розслідування [6, с. 145].

Особа злочинця характеризується виникненням певних змін (пороків) в її психологічній структурі, відзначають сучасні дослідники, посилаючись на праці російських кримінологів. Змінам піддаються ціннісні орієнтації, потреби, нахили, переконання. Виникають негативні риси характеру: жорстокість, озлобленість, жадібність, боягузтво та ін. Водночас слід говорити про формування особи злочинця стосовно типу злочинної діяльності (насиленницький тип злочинця, корисливий тип чи «білокомірцевий» тип особи злочинця тощо). У цьому плані можна говорити про особу вбивці-маніяка, хулігана, шахрая, хабарника, кишенькового злодія та ін. У психології особи злочинця розрізняють певного роду дефекти: 1) дефекти індивідуальної правосвідомості (соціально-правовий інфантилізм; правова непоінформованість; соціально-правова дезінформованість; правовий нігілізм (негативізм); соціально-правовий цинізм; соціально-правова безкультур'я); 2) патологія сфери потреб особи; 3) дефекти в особистісних установках; 4) дефекти психічного розвитку (помічаються майже у 50% засуджених) [7; 8, с. 17–18].

Варто підтримати точку зору, що особа злочинця є центральним елементом криміналістичної характеристики, оскільки предмет злочинного посягання, спосіб злочину, його слідова картина завжди пов'язані з особистісними ознаками особи злочинця та закономірностями його поведінки. Дослідження особи злочинця оптимізує процес висунення слідчих версій і забезпечує обрання найбільш оптимальних тактичних прийомів проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування. За допомогою аналізу поведінки та

психології злочинця можна встановити справжні причини й умови скоєного злочину, оцінити суспільну небезпеку злочинця, здійснити правильну кримінально-правову кваліфікацію вчиненого і, як наслідок, призначити справедливе покарання [9, с. 82]. Це повною мірою стосується і зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.

Доцільно зауважити, що не є тотожними поняття «суб'єкт злочину» та «особа злочинця». Суб'єкт злочину є кримінально-правовим поняттям. Суб'єкт злочину – це фізична осудна особа, яка скоїла злочин у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Особа злочинця є кримінологічним поняттям, яке, окрім ознак суб'єкта злочину, має й інші ознаки, які характеризують особу, що скоює злочин. Воно є поняттям більш широким ніж суб'єкт злочину і включає інші ознаки, якості особи, внутрішню структуру особистості тощо [1].

При цьому для з'ясування складу будь-якого злочину загалом та зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, зокрема вважаємо, що насамперед варто з'ясувати всі ознаки, які характеризують не особу злочинця в цілому, а суб'єкта злочину та дають підстави надалі стверджувати, що такий структурний елемент складу злочину, як суб'єкт, наявний і відповідає вимогам, що ставляться до загального суб'єкта, а у розглядуваному нами випадку – до спеціального суб'єкта вчинення зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Лише після цього слід приступати до дослідження інших кримінологічних, криміналістичних ознак, які вище зазначені та які мають бути відслідковані як у процесі досудового розслідування, так і встановлені в судовому розгляді (згідно зі статтею 65 КК України, такі характеризуючі ознаки (особу винного) суд серед іншого враховує під час призначення покарання).

Повністю погоджуємося із тими дослідниками, які стверджують, що чинне кримінальне законодавство лише дає визначення особи, яка підлягає відповідальності, шляхом перерахування ознак, що характеризують її як суб'єкт злочину [10, с. 49]. При цьому з'ясування цих ознак є першочерговим завданням, позаяк вносячи інформацію до ЄРДР, необхідно навести попередню правову кваліфікацію, надати яку без належної і професійної зазначеної вище діяльності неможливо.

У окремих досліджених нами виданнях йдеться про те, що на цьому етапі формулюються характеристики особистості винної особи [1]. На наше переконання, таким дослідникам варто вирізнити два поняття «особистість винної особи» та «особа злочинця». Ми схилиємося до авторитетної, як на нас, наукової точки зору, суть якої зводиться до того, що у реальному житті, зокрема у практичній діяльності щодо запобігання та протидії злочинності й її окремих проявів, злочинець постає не як особистість, а як особа з усіма її характеристиками, проявами, індивідуальними властивостями і вадами. Адже соціальні якості особи визначають сутність її особистості [3, с. 271].

Більш критично свого часу про такий стан речей зазначав видатний учений-правознавець, професор, дійсний член-засновник Академії правових наук України (нині – Національна академія правових наук України) Анатолій Петрович Закалюк. «...у особи, крім соціальних, є й інші якості, що також беруть участь у детермінації її активності та діяльності. Тому не можна ототожнювати (як це часто робиться), у тому числі й в кримінології, поняття особи і особистості. Слід виходити з того, що у процесі розвитку і суспільного формування особи, що відбувається за участю її природної основи, особистість має сформуватися, образно кажучи, «випрацьовуватися» в особі. Людина не набуває свою особистість від народження, вона «випрацьовується» у процесі соціального формування особи. Так само людина не народжується з особистісними рисами злочинця. Вони також є продуктом її суспільно неблагополучного «випрацювання» [4, с. 234].

Варто підкреслити, що має право на існування і полярна теорія. Так, її дослідники відзначають, що у 80-х роках XIX ст. у кримінальному праві (головним чином, у західноєвропейських країнах) виник антропологічний чи біологічний напрям, що надалі поширився у фашистській Німеччині і серед реакційних кіл різних сучасних країн. Основоположником цього напрямку був італійський лікар Чезаре Ломброзо (1836–1909), який виклав свої погляди в двох книгах – «Злочинна людина» і «Злочин, його причини і засоби лікування».

Він стверджував, що причини злочинності лежать не в суспільних умовах, а в самому злочинці, у його біологічних і расових особливостях, що серед людства завжди є певна кількість людей, яким судилося від народження бути злочинцями. Злочинцем не стають, стверджував Ломброзо, ним народжуються. Він бачив чотири можливі джерела «вродженої злочинності»: а) анатомічні особливості; б) фізіологічні, психологічні властивості індивіда; в) наявність у нього атавістичних рис первісної людини-дикуна; г) епілепсія і «моральне втручання» [11, с. 43]. Тобто за такого стану речей вже можна вести мову про особистість злочинця, хоча ми є прихильниками теорії особи злочинця.

За запропонованою нами вище логікою речей звернемося насамперед до розгляду суб'єкта злочину, передбаченого статтею 365² КК України, – зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. А під час висвітлення цієї проблематики і до інших ознак, які характеризують особу такого злочинця, яка є елементом криміналістичної характеристики зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.

Так, у частині 1 статті 365² КК України передбачено вичерпний перелік спеціальних суб'єктів, які вважаються такими, що надають публічні послуги і за умови зловживання ними (спеціальними суб'єктами) своїми повноваженнями з метою отримання неправомірної вигоди, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб, будуть нести кримінальну відповідальність, визначену санкцією цієї частини статті (обмеження волі на строк до трьох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до десяти років).

Вартою уваги є наукова позиція, суть якої полягає в тому, що від зловживання владою або службовим становищем (стаття 364 КК України) цей злочин відрізняється передусім тим, що: він учиняється через зловживання тільки повноваженнями (а не владою); його може скоїти тільки спеціальний суб'єкт – особа, яка надає публічні послуги (а не службова особа, про яку йдеться у примітці до статті 364 КК України). Крім того, деякі відмінності має законодавче формулювання *мети* злочину в цих статтях: у статті 364 КК України йдеться про «мету одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи», а у статті 365² КК України – про «мету отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб» [12].

Зазначений підхід вважаємо правильним за винятком розуміння або ж сприйняття та інтерпретації А.В. Савченком законодавчого формулювання *мети* зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Можливо, на період часу, коли науковець готував до публікації свої напрацювання, таке законодавче уточнення чисто теоретично й могло мати місце, але проведеним нами історичним дискурсом щодо відповідальності за зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, таких законодавчих «рухів» не прослідковано.

Інші дослідники стверджують лише узагальнено, зокрема про продукт злочинної діяльності суб'єкта цього злочину, прагнення одержати який у складі цього злочину є метою [13].

Натепер у частині 1 статті 365² КК України мета сформульована таким чином «...отримання неправомірної вигоди». Про «себе чи інших осіб» у законодавчому викладі не йдеться. Логічно із такої «законодавчої лаконічності» може слідувати, і саме так ми вважаємо, що насамперед йдеться про мету – отримання неправомірної вигоди для себе. А от щодо такої мети, як отримання неправомірної вигоди для інших осіб, то це питання залишається, як на нас, без однозначної відповіді і лише Верховний Суд може вирішити таку прогалину. Очевидно саме з цієї причини, як ми бачимо, практиками та науковцями допускаються різноманітні тлумачення цієї законодавчої позиції.

Наявна судова практика, зокрема аналіз рішень судів першої та апеляційної інстанцій, засвідчує, що у вироках зазначається мета таким чином: «отримання неправомірної вигоди як для себе, як для банку, так і для третіх осіб», «отримання неправомірної вигоди для інших осіб» [14] (у цьому вирокі суддя був непослідовним у разі встановлення та формулювання

мети, позаяк у різних частинах рішення вона викладена по-різному), «отримання неправомірної вигоди для інших осіб» [15], «отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб» [16], «отримання неправомірної вигоди для себе та інших осіб» [17], «отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб» [18], «отримання неправомірної вигоди для інших осіб» [19] (виникає логічне запитання: невже альтруїстичні мотиви існували під час скоєння цього злочину?..).

Оскільки нами встановлено, що зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, належить до корупційних злочинів, то за загальним правилом такий злочин може вчинятися особою, зазначеною у статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Зверненням до зазначеного вище Закону України нами прослідковано такий стан речей, що не всі особи, перелічені у частині 1 статті 365² КК України як спеціальні суб'єкти, відображені у статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Пролити світло на цю ситуацію допомагають нам автори науково-практичного коментаря до Закону України «Про запобігання корупції», яких вважаємо фахівцями у цій царині. Зокрема, М.І. Хавронюком відзначено, що підпункт «б» пункту 2 статті 3 Закону містить приблизний, невичерпний перелік осіб, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги. Це: аудитори, нотаріуси, приватні виконавці, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом. Що стосується «інших осіб», то, наприклад, стаття 365² КК додає до цього переліку уповноважену особу або службу особу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також державного реєстратора [20, с. 92].

Як нам видається, такий «різнобій» між статтями Закону України «Про запобігання корупції» та чинним КК України є неприпустимим. Очевидно, законодавцю варто привести у відповідність обидва закони.

Нами у попередніх публікаціях уже вказувалося, що ні у законодавстві, ні у науковій доктрині немає єдиного підходу до розуміння публічних послуг, тому й зроблено спробу його сформулювати. У розрізі суб'єктів надання цих послуг доцільним буде звернутися до окремих напрацювань науковців, які часто теж містять полярні підходи [21].

Вартою уваги із цього приводу є наукова позиція М.І. Хавронюка, який серед іншого вважає, що Концепцією розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади (схвалена розпорядженням КМ № 90-р від 15 лютого 2006 року) визначено: сферу публічних послуг становлять послуги, що надають органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, які перебувають у їх управлінні. У законодавстві виділяють такі види послуг, як-от: адміністративні (Закон «Про адміністративні послуги»); соціальні (Закон «Про соціальні послуги»); фінансові (Закон «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»); житлово-комунальні (Закон «Про житлово-комунальні послуги»); послуги з оздоровлення (Закон «Про оздоровлення та відпочинок дітей»); транспортні (Закон «Про транспорт») та ін. Поняття «адміністративна послуга» і «публічна послуга» – не синоніми. Адміністративною послугою є результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону. Суб'єктами її надання є орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади АРК, орган місцевого самоврядування, їхні посадові особи, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги (стаття 1 Закону «Про адміністративні послуги»). Відповідно до статті 12 Закону «Про адміністративні послуги» КМУ прийняв розпорядження № 523-р від 16 травня 2014 року, яким затверджено перелік адміністративних послуг органів виконавчої влади, що надаються через центри надання адміністративних послуг. З урахуванням наведених вище положень Концепції, а також положень підпункту «б» пункту 2 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», які допускають надання публічних послуг аудиторами, нотаріусами, приватними виконавцями, оцінювачами та іншими представниками приватної сфери,

публічні послуги можна визначити як послуги, котрі надає: а) публічний сектор (тобто органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації державної і комунальної форми власності) або б) приватний сектор під відповідальність публічної влади і повністю або частково за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів. Часто такі послуги надають згадані вище посадові та службові особи державних органів, органів влади АРК або посадові особи юридичних осіб публічного права відповідно до законів «Про соціальні послуги», «Про житлово-комунальні послуги», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей», «Про пожежну безпеку», «Про транспорт», «Про фізичну культуру і спорт» та ін. Здебільшого публічні послуги надають особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування.

У КК України (назва Розділу XVII, а також статті 358, 365² і 368⁴) згадується не про осіб, які надають публічні послуги, а про осіб, які здійснюють (провадять) професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг. Очевидно, що як у цих статтях, так і в підпункті «б» пункту 2 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» йдеться про одних і тих самих осіб – в усіх згаданих нормах ці особи перелічуються в одному ряду з аудитором, нотаріусом, приватним виконавцем, оцінювачем, експертом, арбітражним керуючим, незалежним посередником, членом трудового арбітражу, третейським суддею. Проте термін «особи, які здійснюють (провадять) професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг», є більш точним [20, с. 92–93]. Таке обґрунтування нам видається цілком вдалим і коректним, а також таким, що здатне внести ясність у правову невизначеність, що склалася у цій царині.

Висновки. Отже, для криміналістики особа злочинця є елементом криміналістичної характеристики, без вироблення якої неможливе ефективне розкриття та розслідування будь-якого злочину. Саме тому напрацювання криміналістичної характеристики зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, покликане вирішити надскладне завдання – озброїти практиків належним науковим арсеналом для виконання завдань кримінального провадження.

Нами встановлено, що зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, належить до корупційних злочинів, за загальним правилом такий злочин може вчинятися особою, зазначеною у статті 3 Закону України «Про запобігання корупції». Виявлено «різної» між статтями Закону України «Про запобігання корупції» та чинним КК України, що є неприпустимим. Рекомендовано законодавцю привести у відповідність обидва закони.

З огляду на все вищевикладене, пропонуємо назву статті 365² КК України викласти у такій редакції: «Зловживання повноваженнями особами, які здійснюють (провадять) професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг». Тоді принаймні всі перелічені у частині першій цієї статті особи «не будуть виходити» за межі її назви, а, відповідно, назва статті буде співпадати з її сутнісним наповненням.

Список використаних джерел:

1. Кримінологія: питання та відповіді. Поняття «особа злочинця», його співвідношення з іншими суміжними поняттями. URL: https://pidruchniki.com/81552/pravo/ponyattya_osoba_zlochintsya_sprivvidnoshennya_sumizhnimi_ponyattiyami.
2. Кримінологія / Автори Ю.Ф. Іванов., О.М. Джужа. 2006. URL: <http://textbooks.net.ua/content/category/8/1/11/>.
3. Кримінологія. Загальна частина. *Альбом схем* / автори-упорядники: С.Ф. Денисов, Т.А. Денисова, С.Г. Кулик, О.С. Шеремет. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2015. 658 с.
4. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Кн. 1: *Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки*. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2007. 424 с.
5. Кваша О.О. Організатор злочину. Кримінально-правове та кримінологічне дослідження : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2003. 216 с.

6. Карпенко Р. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики заподіяння тілесних ушкоджень, учинених неповнолітніми. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 9. С. 144–148.
7. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/1_DISK/UR_PSIX/html/49.htm.
8. Пирожков В.Ф. Кримінальна психологія. Москва : Ось-89, 2001. С. 17–18.
9. Бишевец О.В., Романенко Т.В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики шахрайств, що вчиняються в мережі Інтернет. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 1. С. 81–87. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2016_Busuvac_Romanenko.pdf.
10. Басиста І.В., Розкошинська С.О. Доказування використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом : монографія. Київ–Івано-Франківськ : Інформаційно-видавничий відділ УкрДГПІ, 2017. 202 с.
11. Михайлов О.Є. Криминологія : навчальний посібник. Київ : Знання, 2012. 565 с.
12. Савченко А.В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика). URL: https://pidruchniki.com/88557/pravo/zlovzhivannya_povnovazhenniyami_osobami_nadayut_publichni_poslugi_365-2_ukrayini (дата звернення: 10.10.2018).
13. Михайленко Д.Г. Загальні властивості злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9286/4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
14. Рішення у справі № 359/5521/16-к (кримінальні справи до 01.01.2019). Результат оскарження: 08.06.2017 Апеляційний суд Київської області: скасовано вирок повністю з поверненням справи на новий судовий розгляд у суд першої інстанції. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64410640>.
15. Рішення у справі № 759/8499/16-к (кримінальні справи до 01.01.2019). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59832925>.
16. Рішення у справі № 552/2170/15-к (кримінальні справи до 01.01.2019). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54482394>.
17. Рішення у справі № 301/2625/14-к (кримінальні справи до 01.01.2019). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42602440>.
18. Рішення у справі № 552/2170/15-к (кримінальні справи до 01.01.2019). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46588255>.
19. Рішення у справі № 201/8471/14-к (кримінальні справи до 01.01.2019). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40664063>.
20. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. Київ : Ваіте, 2018. 472 с.
21. Чаусовська С.І. Поняття публічних послуг та їх класифікація. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2017. № 1 (57). С. 102–108.

